

Kennen van de doelgroep

Jan Proos

Dit materiaal is onderdeel van het compendium christelijk leraarschap dat samengesteld is door het lectoraat Christelijk leraarschap van Driestar hogeschool. Zie ook www.christelijkleraarschap.nl.

Samenvatting	Artikel waarin Augustinus' didactische tips voor het geven van onderricht aan bod komen. Weet goed wat de hoofdpunten zijn en geef die door aan de leerlingen.
Bronvermelding	Proos, J.P. (2010) Kennen van de doelgroep. In: Aan de slag met Augustinus, Bronnen van inspiratie - deel 2 (pp. 143-145) Gouda: Lectoraat Onderwijs & Identiteit
Thema *	Inspiratiebronnen
Gebruik **	Hart
Plaatsingsdatum	2010
Gerelateerde artikelen	n.v.t.
Trefwoorden	Ordenen van leerstof, hoofdpunten

* In het compendium wordt al het materiaal verdeeld over de acht thema's van christelijk leraarschap: *onderwijs, inspiratiebronnen, leraar, leerling, leerstof, didactiek, schoolteam, leidinggevenden*.

** Het materiaal kan gebruikt worden als onderbouwing en visievorming (*hoofd*), bezinning en reflectie (*hart*) of biedt concrete handreikingen en voorbeelden (*handen*).

Tekst 38 Kennen van de doelgroep

Stel je voor: je moet een programma doornemen met een groep. Wat moet je behandelen en waar moet je beginnen? De diaken Deogratias die onderricht gaf aan mensen die overkwamen tot het christelijk geloof, zag vaak door de bomen het bos niet meer. Augustinus geeft hem goede didactische tips over hoe hij het verhaal moet vertellen. Zo moet hij zich niet verliezen in kleine feitjes, maar de hoofdpunten goed voor het voetlicht halen. Het is een oud principe: zelf als leraar goed weten wat de hoofdpunten zijn en die doorgeven aan de leerlingen, zodat zij zelf ook structuur kunnen opbouwen. Onderstaande tekst geldt niet alleen voor het geven van godsdienstonderwijs, maar ook voor andere vakken waar veel feiten aan de orde komen. Typerend voor Augustinus is dat hij Deogratias één hoofddoel voor ogen stelt: de liefde als eigenschap voor onszelf, maar ook als einddoel voor de leerling. Dit doel is nog steeds essentieel voor elke vorm van lesgeven en leidinggeven.

Kennen van de doelgroep

Het verhaal is compleet wanneer het eerste godsdienstonderwijs voor elke kandidaat loopt vanaf de tekst "In het begin schiep God de hemel en de aarde" tot aan de huidige tijd van de kerk. Maar daarom hoeven we nog niet de complete Pentateuch, de volledige boeken van Rechters, Koningen en Ezra, het complete evangelie en de Handelingen van de Apostelen uit het hoofd voor te dragen, als we die woord voor woord van buiten kennen, ofwel de hele inhoud van die boeken in onze eigen woorden na te vertellen en te verklaren. Daar is geen tijd voor en het is ook helemaal niet nodig.

Wat moeten we dan wel? Een korte, algemene samenvatting geven van alles, op zo'n manier dat we een selectie maken van enkele bijzondere gebeurtenissen die plezierig zijn om naar te luisteren en die op beslissende momenten in de geschiedenis liggen. We moeten die zagezegd niet tonen als een handschrift in een foedraal en meteen weer aan het zicht onttrekken, maar er even bij blijven stilstaan. We moeten als het ware de inhoud eruit halen en uitspreiden en aan de toehoorders voorhouden om te bekijken en bewonderen. De rest kunnen we dan snel doorlopen en zo in het grotere geheel vervlechten.

Op die manier komen de punten die we het meest onder de aandacht willen brengen het best tot hun recht, doordat de rest op de achtergrond blijft. Dit voorkomt ook dat de luisteraar al vermoeid is als hij bij die punten aankomt terwijl we hem met ons verhaal juist willen stimuleren, of dat zijn geheugen in de war raakt terwijl hij van onze lessen juist iets moet opsteken.

In alle dingen moeten wij natuurlijk zelf het doel voor ogen houden van het gebod dat luidt: De liefde die voortkomt uit een rein hart, een zuiver geweten en een oprecht geloof. Al onze woorden moeten we daarop betrekken. Maar dat niet alleen, we moeten ook de blik van degene die wij met ons woord onderrichten daarheen leiden, daarop richten. Alles wat we in de Heilige Schrift lezen van voor de komst van de Heer is namelijk maar voor één doel geschreven: als verwijzing naar zijn komst en als voorafbeelding van de toekomstige kerk, dat wil zeggen het volk van God onder alle volkeren, zijn lichaam. Daarbij worden dan ook alle heiligen meegerekend die al voor Zijn komst leefden in deze wereld. Zij geloofden evengoed dat Hij zou komen als wij dat Hij gekomen is!

Het is als in het verhaal van Jakob. Nog voor zijn geboorte stak hij een hand uit de moederschoot en hield daarmee ook de voet van zijn eerder geboren broertje vast, waarna uiteraard het hoofd volgde en dan onvermijdelijk de rest van zijn ledematen. Maar dat hoofd overtreft in waardigheid en macht niet alleen de ledematen die volgden, maar zelfs de hand die bij de geboorte voorafging. Het heeft de eerste plaats, niet qua moment van verschijnen, maar wel van nature.

Zo ook heeft de Heer Jezus Christus voordat Hij verscheen als een mens van vlees en bloed, voordat Hij in zekere zin uit de moederschoot van zijn verborgenheid aantrad voor de ogen van de mensen als Middelaar van God en mensen, als mens, – God, die boven allen verheven is, zij geprezen tot in eeuwigheid – een bepaald deel van zijn lichaam vooruitgezonden, in de personen van de heilige aartsvaders en profeten. Zij vormden als het ware de hand waarmee Hij zijn geboorte aankondigde. Bovendien hield Hij daarmee het volk dat Hem op een hoogmoedige manier was voorafgegaan vast in de banden van de wet, als met vijf vingers. Want gedurende vijf tijdvakken liet Hij zijn komst onophoudelijk aankondigen en profeteren, en in lijn hiermee heeft de man die de Wet heeft gegeven vijf boeken geschreven. Maar de hoogmoedigen, die alleen de wereldlijke diemansie kenden en hun eigen gerechtigheid wilden laten gelden zijn

niet door Christus' open hand met zegen vervuld, nee, ze zijn door zijn stevig dichtgeknepen vuist vastgehouden, en daarom ook zijn bij hen de voeten gebonden en zijn zij gevallen, maar wij zijn verzezen en staan rechtop.

Goed, ik zei het al, Christus de Heer heeft een deel van Zijn lichaam vooruitgezonden in de personen van de heiligen die Hem in tijd van geboorte voorafgingen. Maar desondanks is Hij zelf het hoofd van het lichaam van de kerk. En al die heiligen waren nauw verbonden met dat lichaam waarvan Hij het hoofd is, door hun geloof in Hem die zij aankondigden. Ze zijn namelijk niet doordat ze voorop liepen ervan losgescheurd, maar veeleer erbij gevoegd dankzij hun gehoorzaamheid. Want al kan een hand door een hoofd vooruitgezonden worden, het aanhechtingspunt ligt nog onder dat hoofd!

Om die reden is alles wat vroeger is geschreven voor onze lering geschreven. Het waren voorbeelden voor ons: het gebeurde bij hen als voorbeeld; het is geschreven omwille van ons, voor wie het eind der tijden aanstaande is.

Vragen:

1. Kun je een situatie noemen waarbij je de leerstof moest ordenen voor de leerlingen? Welke problemen kwam je tegen?
2. Naar welk einddoel werk jij toe met je leerlingen?
3. Augustinus wil dat de liefde het einddoel is van het onderwijs in het christelijk geloof. Vragen die op kunnen komen, zijn: Dat kunnen we toch niet aanleren? Het is niet toetsbaar, dus kan het wel een einddoel zijn? Hoe kijk jij hier tegenaan?
4. Augustinus wil dat de hoofdpunten in het middelpunt staan en dat daar genoeg tijd voor ingeruimd wordt. Hoe ruim je zelf voldoende tijd in om belangrijke dingen goed en grondig te bekijken?
5. Alles van vroeger is tot onze lering geschreven. Welke voorbeelden gebruikt Augustinus daarvoor? Kun je zelf voorbeelden noemen waaruit blijkt dat onderwijs voorbeeldig is?